MALTA

QORTI TA' L-APPELL

S.T.O. PRIM IMHALLEF
VINCENT DE GAETANO

ONOR. IMHALLEF
ANTON DEPASQUALE

ONOR. IMHALLEF
ALBERT J. MAGRI

Seduta ta' l-10 ta' Ottubru, 2003

Appell Civili Numru. 577/1987/1

Carmelo Ciappara

vs.

Franz Steinboeck ghan-nom u in rappresentanza tal-"Malta Dairy Products Limited" u b'nota tat-22 ta' Frar 1988 Dr Vincent Falzon assuma l-atti tal-kawza minflok Franz Steinboeck u b'nota tat-28 ta' Frar 1990 Gaetano Buttigieg assuma l-atti tal-kawza minflok Franz Steinboeck ghan-nom u in rappresentanza tas-socjetà konvenuta

Il-Qorti:

Rat l-att ta’ citazzjoni pprezentat fl-allura Qorti tal-Kummerc illi permezz tieghu l-attur, wara illi ppremetta illi huma jissuplixxi halib lill-“Malta Dairy Products Limited” u b’diversi avvizi nfurmak (*sic*) illi fuq analizi tal-halib deherilhom illi kien hemm sustanza barranija, immedjatament qabdu u minghajr ma nghata l-opportunità illi ssir il-prova kuntrarja jew jikkontrolla dawk il-provi; illi inoltre dawn il-penali gew imposti abbusivament u kontra kwalunkwe dritt fil-Ligi, u peress li gew imposti unilateralment, imorru kontra l-principji tal-gustizzja naturali; talab ghala dik l-Qorti m’ghandhiex tiddikjara illi l-penalitajiet imwahhlin lill-attur mill-konvenut nomine ghal raguni fittizja migjuba minnu huma kontra l-Ligi w ghalhekk nulli u bla effett; bl-ispejjez kontra l-konvenut nomine ngunt ghas-subizzjoni;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta’ l-attur u l-lista tax-xhieda relativa;

Rat in-nota ta’ eccezzjonijiet tal-konvenut nomine illi permezz taghha eccepixxa
1) Illi t-talbiet ta’ l-attur ghandhom jigu michuda ghaliex il-penalitajiet imposti mill-kumpanija konvenuta la saru unilateralment u lanqas kienu kontra il-principji tal-gustizzja naturali;
2) Salvi eccezzjonijiet ohra;

Rat id-dikjarazzjoni tas-socjetà konvenuta, guramentata mill-Avukat Dottor Vincent Falzon, u l-lista tax-xhieda relativa;

Rat is-sentenza moghtija mill-Prim’ Awla tal-Qorti Civili fis-sebgha (7) ta’ April, 2000 illi permezz taghha l-Qorti cahdet l-eccezzjonijiet tal-konvenut nomine, laqghet it-talba attrici u ddikjarat illi l-penalitajiet imwahhlin lill-attur mill-konvenut nomine huma kontra l-ligi u ghalhekk nulli u bla effett, u dana wara illi kkunsidrat hekk:
“**Relazzjoni tal-Perit Legali l-Av. Dott. Mark Chetcuti**

“Konsiderazzjonijiet

“Wara riferenza ghall-ftehim esebit a fol 99 tal-process, il-perit legali qed jirrileva li l-qofol tal-kwistjoni ta’ bejn il-kontendenti kienet tirrigwarda it-tifsira tal-kliem ‘*halib mhux genwin*’ misjuba fl-artikolu 8 ta’ dak il-ftehim. Il-perit legali rritjena li l-ftehim ma jiccarax it-tifsira ta’ dawn il-kliem li kienu jaghtu diskrezzjoni assoluta lis-socjetà konvenuta sabiex tiddelimita hi stess il-parametri tat-tifsira taghhom. Ghalhekk, skond kif xehed l-analista Victor Anastasi, is-socjetà konvenuta kienet bidlet il-*freezing point* wara li kienu saru diversi analizi u nghataw pariri minghand esperti barranin. Lanqas ma kien irrizulta li kien hemm xi qbil espress jew implicitu bejn il-partijiet fir-rigward ta’ kriterju li kellu jigi segwit sabiex tigi stabbilita l-genwinità tal-halib. B’hekk il-perit legali kkonkluda li l-artikolu 8 tal-ftehim kien jaghti l-fakoltà assoluta lis-socjetà konvenuta sabiex din tiddeciedi unilateralment dwar obbligazzjoni kontrattata bejn iz-zewg partijiet.

“Kompla jispjega l-perit legali li skond l-art. 1056(1) tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta’ Malta, obbligazzjoni hija nulla jekk tigi kkontrattata taht kondizzjoni li tiddependi biss mir-rieda ta’ dak li qed jobbliga ruhu u hekk kienet l-obbligazzjoni fuq imsemmija. Hawn il-perit legali zied jghid li tali obbligazzjoni tirrendi wiehed mill-kontraenti l-oggett ta’ l-obbligazzjoni nnifisha u kompla billi ghamel riferenza ghas-sentenza tal-Appell Kummercjali fil-kawza fl-ismijiet **Mario Bezzina vs Albert Mizzi et noe** deciza fit-22 ta’ Jannar, 1992.

“Ghalhekk, peress li l-obbligazzjonijiet kontrattati mill-attur kienu gew imposti taht kondizzjoni potestattiva llegali u nulla, il-penalitajiet imposti fuq l-attur kellhom jigu dikjarati nulli.

Omissis

“**Relazzjoni tal-periti addizzjonali**

“Konsiderazzjonijiet

“Bhal ma kien ghamel l-ewwel perit legali, il-periti addizzjonali bdew billi ghamlu riferenza ghall-artikolu 8 u 9

tal-ftehim li kien jirregola r-relazzjoni ta' bejn il-bejjiegha u s-socjetà konvenuta. Ma kienx fatt kontestat li l-ftehim kien jaghti d-diskrezzjoni assoluta lis-socjetà konvenuta sabiex din tistabilixxi l-genwinità o meno tal-halib fornit mill-bejjiegha. L-attur kien qed jilmenta li l-penalitajiet imposti fuqu skond dan il-ftehim, kienu abbuzivi u jmorru kontra l-ligi u l-principji tal-gustizzja naturali.

"*Gustizzja naturali*

"Fir-rapport taghhom il-periti addizzjonali ghamlu riferenza ghal dak li jinghad f'Garner's Administrative Law ta' B L Jones & K Thompson, 8th Edition, p. 241, 1996, u fil-O'Hood Phillips' Constitutional and Administrative Law ta' O'Hood Phillips, 7th Edition, 1987, p. 871, fir-rigward ta' l-applikazzjoni tal-principji tal-gustizzja naturali. In vista ta' dan, il-periti addizzjonali irritenew illi dawk il-principji ma kienux applikabbli ghall-kaz odjern, b'dana illi s-socjetà konvenuta kellha d-dover li timxi b'mod gust fil-verifiki taghha u kellha taghti l-opportunità li l-attur jikkontrolla s-sitwazzjoni u hawn il-periti regghu rriferew ghal Garner's Administrative Law, p. 255. Ghalhekk huma ghaddew sabiex ghamlu dawn is-suggerimenti:

a. il-bejjiegh ghandu jinghata kampjun ukoll, u da sabiex hu jkun jista' jaghmel l-analizi tieghu u jikkontesta r-rizultat ta' dik is-socjetà;
b. il-bejjiegh kellu jinghata l-opportunità li jsegwi l-process ta' l-analizi;
c. jekk jirrizulta li l-halib ma kienx genwin, allura l-analizi kellha terga' ssir sabiex jitnehha kull dubbju.

"*Kondizzjoni Potestattiva*
"Mill-provi rrizultalhom is-segwenti:
a. id-decizjoni tas-socjetà konvenuta fir-rigward tal-genwinità tal-halib kienet wahda definittiva u l-bejjiegh ma kellu l-ebda kontrol fuqha;
b. il-kampjun ittiehed hekk kif tasal il-konsenja tal-halib u filwaqt li dan il-kampjun jitpogga fi flixkun li fuqu jiffirma l-bejjiegh, il-halib jithallat u jghaddi ghall-pasturizzazzjoni;
c. però qabel ma jithallat, il-halib jigi testjat ghall-qrusa;

d. l-analizi tal-halib kien bazat fuq il-metodu tal-*freezing-point*, liema analizi kienet issir darbtejn, b'dana li fiz-zmien tal-kwistjoni il-*freezing-point* kien ta' 0.515;
e. ir-rizultat kien jinghata aktar tard lill-bejjiegh, izda sadanittant il-halib ikun digà ghadda u nbiegh;
f. jekk mitluba, is-socjetà konvenuta kienet taghti lill-bejjiegh kampjun mill-halib li dan ikun ikkonsenjalha.
"Fil-fehma tal-periti addizzjonali, ftehim bejn partijiet kien il-ligi in vigore ta' bejniethom u dan inghad b'riferenza ghas-sentenza fl-ismijiet **C. Bajada noe vs Cachia et noe** tal-Qorti ta' l-Appell (Sede Kummercjali) fis-16 ta' Lulju 1973 u ghal dik riportata f'Vol. XXIV.i.203.

"Wara li l-periti addizzjonali ghamlu riferenza ghall-art. 1056(1) tal-Kodici Civili li fuqu l-ewwel perit kien ibbaza t-tezi tieghu fir-rigward tal-kondizzjoni potestattiva, huma ghamlu wkoll riferenza ghal dak li ntqal minn Barry Nicholas fit-tieni edizzjoni tax-xoghol tieghu **The French Law of Contract** p. 160 u in partikolari '*A potestative condition in this sense, which is called 'purely potestative', is one which depends for its fulfillment purely on the will of one of the parties … in the terms of the will theory the reason for the rule is that there can be no obligation if the promisor's will is unrestricted*'. Huma ghamlu wkoll riferenza ghall-art. 1162 tal-Kodici Taljana li kien identiku ghal dak tat-test Malti u konsegwentement ghal Ricci, **Corso Teorico Pratico Di Diritto Civile**, Vol. VI, p. 155 u p. 157 fejn gie spjegat li '*ma la serietà c'è quando la condizione, benchè dipendente dalla volontà del debitore, richiede nondimeno il concorso di circostanze esterne perchè sia posta in essere*'. Il-periti rriferew ukoll ghal dak ritenut minn F. Laurent f'**Principii di Diritto Civile**, Vol. XVII, p. 49 u minn Giorgi f'**Teoria Delle Obbligazioni nel Diritto Moderno Italiano**, Vol. IV, p. 371.

"Ghal dak li gie argumentat mis-socjetà konvenuta, u cioè illi l-ftehim kien wiehed sinellagmatiku u ghalhekk l-art. 1056(2) tal-Kodici Civili ma kienx applikabbli, il-periti addizzjonali ghamlu riferenza ghal dak li nghad minn Prof. V. Scialoja fix-xoghol tieghu **Dizionario Pratico Del Diritto Privato**, Vol. II, p. 229 fejn dan irritjena li permezz ta' l-art. 1162 tal-ligi Taljana, kull obbligazzjoni dipendenti

fuq il-volontà assoluta tal-kontraent kienet wahda nulla u dan minghajr distinzjoni fir-rigward ta' obbligazzjoni derivanti minn kuntratt unilaterali u dak bilaterali.

"Il-periti addizzjonali rritenew illi l-kaz odjern ma kienx jinkwadra fl-art. 1056(2) tal-Kodici Civili. Skond il-ftehim ta' bejn il-partijiet, is-socjetà konvenuta ma kienitx obbligata li thallas ghal dak il-halib adulterat u kellha d-dritt li timponi l-penali preskritti. Dan però f'kaz li l-halib kien jirrizulta mhux genwin mit-testijiet li kienet obbligata taghmel. Ghalkemm il-kuntratt ma kienx jispecifika t-testijiet li kellhom isiru, il-periti kienu tal-fehma li dan ma kienx ifisser l-obbligazzjoni ta' dik is-socjetà kienet wahda potestattiva.

"Jekk imqar ghall-grazzja ta' l-argument, wiehed kellu jaccetta t-tezi ta' l-ewwel perit legali li l-klawsola nru. 8 tal-ftehim kienet kondizzjoni potestattiva, dan ma kienx iwassal ghan-nullità ta' l-obligazzjoni. Dan fuq l-insenjamanet tal-guristi Prof. V. Scialoja (ara p. 299 tax-xoghol fuq imsemmi) u r-Ricci (ara p. 157 tax-xoghol tieghu digà msemmi).

"Il-periti addizzjonali rrikonoxxew il-fatt li l-kwistjoni tal-genwinità o meno tal-halib kienet fid-diskrezzjoni totali tas-socjetà konvenuta u dan ghaliex hi stess kienet tistabilixxi t-tip ta' l-analizi li kellu jsir u dan kien imbaghad isir fil-laboratorju taghha. Huma accettaw li l-analizi kienet issir abbazi ta' mezzi xjentifici u l-ebda prova ma tressqet sabiex jigi muri li dawn ma kinux serji, affidabbli u mhux ta' min jistrieh fuqhom. Fil-fatt il-perit tekniku addizzjonali fir-rapport tieghu qal li r-rizultati kienu affidabbli.

"Peress illi jekk ikun jirrizulta li kien hemm klawsola simili f'kuntratt allura dak il-kuntratt kien ikun null u dan kien ukoll osservat fis-sentenza fl-ismijiet **Kurunell Lionell Manton noe vs Michelle Cini noe** deciza mill-Qorti tal-Appell fis-16 ta' Dicembru, 1936, (Vol. XXIX, 1430) u citata mill-istess periti, dawn ta' l-ahhar kienu tal-fehma li wiehed kellu jimxi b'kawzjoni. Dan peress li bhala principju ta' ordni pubbliku, kuntratti kellhom jigu mantenuti. Hawn regghu sostnew li kuntratt kien il-ligi ta'

bejn il-kontraenti u dan ukoll b'riferenza ghal dak li osserva Professur V. Caruana Galizia fin-**Notes on Civil Law**.

"*Penali*

"Skond il-periti addizzjonali, ma kienx accettablli li s-socjetà konvenuta kienet imponiet il-penali izda fl-istess hin xorta ezigiet l-ezekuzzjoni ta' l-obbligazzjoni. Skond ir-Ricci, **Corso Teorico Pratico di Diritto Civile**, Vol. VI, p. 245, klawsola penali hi intiza bhala '*un' obbligazione accessoria avente il duplice scopo di assicurare l' adempimento dell' obligazione principale e di stabilire l' indennità dovuta nel caso di non adempimento della medesima*.' Il-periti ghamlu wkoll riferenza ghall-art. 1120(3) tal-Kodici Civili li jghid li jekk tintalab il-haga principali allura ma tistax tintalab penali wkoll, b'eccezzjoni ta' obbligazzjoni kontratta fir-rigward tad-dewmien. Huma rritenew li dan kien l-insenjament tal-Qrati taghna u dan b'riferenza ghas-sentenza fl-ismijiet **Rosario Merola proprio et noe vs Salvatore Caruso** deciza mill-Qorti ta' l-Appell fl-20 ta' Frar 1925, Vol. XXIX.i.106.

"Ghalhekk is-socjetà konvenuta ma setghetx ticcertifika l-halib bhala wiehed mhux genwin u filwaqt li taghmel uzu tieghu u tbieghu fis-suq, din timponi l-penali skond il-klawsola nru. 9 tal-ftehim mal-bejjiegha. Meta s-socjetà konvenuta taccetta l-halib minghand il-bejjiegh, din tkun qeghda wkoll taccetta l-ezekuzzjoni ta' l-obbligazzjoni da parti tieghu u ghalhekk skond il-ligi ma tistax ma thallsux ghax allura din tkun qeghda tarrikkixxi ruhha ibdebitament a skapitu tal-bejjiegh. Il-periti addizzjonali rritenew li s-socjetà konvenuta kellha taghzel bejn li taccetta l-halib u thallas ghalih u li tirrifjuta l-halib u timponi l-penali. B'hekk huma qablu ma' dak li qal l-attur a fol 18 tal-process, u cioè '*illi jekk ma jkunx accettabbli, l-istess halib jintbaghat lura halli dak li huwa prodott tieghi nista' nutilizzah jiena*'.

"**Rapport tal-Perit Tekniku Addizzjonali Prof. V. Ferrito**

“Fil-qosor, il-perit tekniku addizzjonali wasal ghas-segwenti konkluzjonijiet:

1. F’dak li kien jirrigwarda Dok. VA5(b) kien jirrizulta s-segwenti:
a. mill-wiehed u sittin valur kien hemm hdax il-valur li kien jaqa’ taht il-minimu ta’ 0.512 u erba’ li kienu jergghu jaqghu taht il-0.510;
b. fis-7 ta’ Settembru 1986 il-valur nizel sa 0.505 u fit-3 ta’ Dicembru 1986 sa 0.475 izda wara tmienja u ghoxrin gurnata minn din l-ahhar data, il-valur tela’ ghal 0.547 li fil-fehma tieghu kienet qabza kbira wisq ghal dak iz-zmien relattivament qasir;
c. il-medja tal-valuri ghax-xahar ta’ Jannar 1987 kienu ta’ 0.525 izda f’gurnata biss kien hemm qabza minn0.547/0.537sa 0.515 u 0.516;
d. il-valuri bejn l-1 ta’ Marzu 1987 u d-19 ta’ April 1987 kienu konsistenti hafna.
2. Il-valuri tal-halib prodott minn diversi merhliet f’Malta li kienu jidhru f’Dok. VA5(d) kienu jaqblu hafna mat-tmienja u erbghin valur tal-halib registrat taht in-numru ta’ l-attur bejn is-16 ta’ Marzu 1986 u s-7 ta’ Awissu 1987 u li kienu jaqbzu 0.515.
3. Fuq ezami tal-metodu applikat mis-socjetà konvenuta ghall-analizi taghha, dan kien jirrizulta bhala wiehed preciz bizzejjed.
4. Il-procedura nnifisha kienet wahda tajba u affidabbli.
5. Fir-rigward ta’ l-ittra mibghuta mis-socjetà konvenuta fejn din stqarret li l-halib kien wasal sal-grad 0.515, il-perit addizzjonali zied jghid li f’okkazjonijiet rari f’Malta u f’Ghawdex il-grad kien jaqa’ ghal dan il-valur. Imbaghad kienet saret emenda li permezz taghha halib bi *freezing point depression* inqas minn 0.510 ma kienx accettabli.
“Wara li kkonsidra l-provi migjuba, kif ukoll il-punti fuq imsemmija, il-perit tekniku kkonkluda li bejn is-16 ta’ Marzu 1986 u s-7 ta’ Lulju 1987 il-halib kellu kontenut ta’ ilma.

“**Konkluzjoni**

“1. Il-Qorti taqbel fl-intier mal-kontenut tar-rapport peritali pprezentat mill-periti addizzjonali.

"2. L-ewwel perit legali ma offriex il-kummenti tieghu fir-rigward tal-kwistjoni principali li fuqha kien qed jishaq l-attur, u cioè li l-penali mposti fuqu kienu gew hekk imposti abbuzivament u kontra l-ligi, kif ukoll kontra l-principji tal-gustizzja naturali. Min-naha l-ohra dan il-punt gie trattat ampjament fir-rapport tal-periti addizzjonali.

"3. L-ewwel perit legali wasal ghall-konkluzjoni li l-klawsola nru 8 tal-kuntratt iffirmat bejn is-socjetà konvenuta u l-assocjazzjoni tal-bejjiegha kienet nulla u wahda illegali, stante li din kienet kondizzjoni potestattiva ai termini ta' l-art. 1056(1) tal-Kap. 16. Izda kif sewwa rritenew il-periti addizzjonali, l-obbligazzjoni kontrattata taht il-klawsola nru 8 ma kienitx taqa' fl-ambitu ta' l-art. 1056(1) tal-Kodici Civili. Il-Qorti taqbel ukoll ma' din l-opinjoni ghaliex l-obbligazzjoni hi marbuta ma' analizi li ghandu jsir fil-laboratorju; veru li dan isir mis-socjetà konvenuta nnifisha u veru li s-sistema tista' tigi ammeljorata bl-ghan ta' aktar trasparenza u kontroll (ara suggerimenti tal-periti addizzjonali ghal dan l-iskop taht il-kapitolu tar-relazzjoni taghhom '*Kondizzjoni Potestattiva*'), ghalkemm ma kienx pruvat li s-sistema hi wahda ngusta jew inaffidabbli.

"4. Fir-rigward ta' dak li ntqal mill-periti addizjonali fir-relazzjoni taghhom dwar il-kwistjoni tal-penali, il-Qorti taqbel li hawn hi l-illegalità: ma jistax wiehed fl-istess hin jesigi l-obbligazzjoni u jimponi l-penali u dan qed jinghad abbazi biss ta' dak li jghid l-art. 1120(3) tal-Kodici Civili ghaliex il-ligi taghna hi tassew cara fuq dan il-punt u m'hemmx lok ta' interpretazzjoni.

"5. Issa fil-kaz odjern, is-socjetà konvenuta kellha taghzel bejn li timponi l-penali u li taccetta l-halib. Peress li dan ta' l-ahhar ghalkemm misjub adulterat gie mhallat u mibjugh mal-halib tal-bejjiegha l-ohra, illum mhux possibli ghar-ragunijiet ovvji li dan jinghata lura filwaqt li jibqghu in vigore l-penali mposti mis-socjetà konvenuta. Allura sewwa jghidu l-periti addizzjonali fir-rapport taghhom, kif ukoll l-attur fit-talba tieghu, u cioè li dawn il-penali huma llegali u ghandhom jigu dikjarati nulli u bla effett, mhux

ghal xi ‘raguni fittizja’ izda ghar-ragunijiet hawn fuq imsemmija.”

Rat ir-rikors ta’ appell tas-socjetà konvenuta illi bih, ghar-ragunijiet hemm esposti talbet hekk:

“… illi dina l-Onorabbli Qorti tirrevoka, tannulla u/jew thassar id-decizjoni ta’ l-Ewwel Onorabbli Qorti tas-7 ta’ April, 2000 li biha cahdet l-eccezzjonijiet tas-socjetà konvenuta filwaqt li laqghet it-talbiet attrici u ddikjarat illi l-penalitajiet inferti lill-attur mis-socjetà konvenuta huma kontra l-ligi u ghalhekk nulli u bla effett, u dan billi tilqa l-eccezzjonijiet tas-socjetà konvenuta appellanti filwaqt li tichad it-talbiet tal-attur. Bl-ispejjez.”

Rat ir-risposta ta’ l-appell ta’ l-attur illi permezz taghha, ghar-ragunijiet hemm esposti, issottometta illi s-sentenza hija gusta u timmerita konferma;

Ezaminat l-atti kollha tal-kawza;

Trattat l-appell;

Ikkunsidrat:

Illi l-aggravji tas-socjetà konvenuta appellanti kontra s-sentenza appellata huma s-segwenti:

1. Illi, fi kliem ir-rikors ta’ appell (para. 6.1), “… l-Ewwel Qorti ghalkemm stqarret li kienet qed taqbel ma u tadotta l-konkluzjonijiet tal-Periti Addizjonali, ikkonkludiet diversament ghal dak li kkonkludew l-abli Periti Addizjonali fir-Rapport taghhom”;

2. Illi, ukoll fi kliem ir-rikors ta’ appell (para. 6.8), “… l-hlas ghad-dannu previst fi Klawsola 8 huwa separat u distint mill-imposizzjoni tal-mizuri previsti fi Klawsola 9.   Infatti si tratta ta’ zewg mizuri konsegwenzjali ta’ natura principali wahda fejn qed jigi previst dannu ghall-inadempiment - Klawsola 8 inadempiment jekwivali ghall-telf ta’ prezz - u l-ohra fejn ghall-istess inadempiment qed jigu applikati mizuri previsti - Klawsola 9 inadempiment jekwivali telf ta’ drittijiet moghtija bil-ftehim”, u “Klawsola 9 tikkontempla mizuri indipendenti u separati u ma hijiex u lanqas tista’

tigi interpretata bhala xi klawsola accessorja ghall-Klawsola 8" u, izjed, "Fl-isfond ta' dawn il-konsiderazzjonijiet l-esponenti appellanti ma jhossux illi dak li gie sottomess mill-abli Periti Addizjonali kwantu ghall-kontenut ta' Klawsola 9 meta din giet ekwiparata ma u interpretata bhala li tikkonsisti fi klawsola penali, huwa legalment korrett. Konsegwentement lanqas ma hija korretta s-sottomissjoni tal-istess Periti Addizjonali li s-socjetà konvenuta ma setghetx ma thallasx ghall-prezz tal-halib u timponi l-mizuri previsti mill-Klawsola 9 fuq l-iskorta tal-artikolu 1120(3) tal-Kodici Civili …";

Ikkunsidrat:

Illi dina l-Qorti trid taghmilha cara, qabel xejn, illi dak kollu sottomess mis-socjetà appellanti fil-paragrafi enumerati minn 6.4 sa 6.5.2 tar-rikors ta' appell taghha ma jistax jigi konsidrat f'dan l-istadju tal-proceduri ghaliex, kif tajjeb issottometta l-abili difensur ta' l-attur appellat waqt it-trattazzjoni orali, dan seta' jigi sollevat biss, *se mai*, f'forma ta' eccezzjoni jew eccezzjonijiet quddiem l-ewwel Qorti;

Illi tajjeb illi jinghad ukoll illi dak illi tissottometti s-socjetà appellanti fil-paragrafi enumerati 6.6 u 6.10 tar-rikors ta' appell ma jistax jigi konsidrat bhala aggravju kontra s-sentenza appellata. Dana ghaliex, apparti konsiderazzjonijiet ohra, l-ewwel Qorti la kkonkludiet illi l-imposizzjoni tal-penali in kwistjoni saret ki ksur tal-principji tal-gustizzja naturali (para. 6.6) u anqas ikkonkludiet illi dak illi jinghad fil-klawsola 8 tal-ftehim - illi kopja fotostatika tieghu hija esebita a fol 99 sa 101 tal-process - jammonta ghal "kundizzjoni potestattiva" (para. 6.10);

Ikkunsidrat:

Illi s-socjetà appellanti tispjega l-ewwel aggravju taghha, hawn fuq riprodott, fil-paragrafu enumerat 6.2 tar-rikors ta' appell illi jaqra hekk:
"Il-Periti Addizjonali nfatti fir-relazzjoni taghhom ma jghidux illi l-penalitajiet imposti mis-socjetà skond il-Ftehim li jezisti bejn is-socjetà u r-rahhala u allura anke mal-attur,

huma kontra l-ligi, nulli u bla effett kif fehmet, stqarret u ddecidiet l-Ewwel Qorti, izda jghidu illi meta s-socjetà fl-ezercizzju kontrattwalment accettat mill-attur tanalizza l-halib fornut bl-iskop li jigi stabbilit jekk dan huwiex adulterat b’xi sustanza barranija, f’kaz li tinstab li tali adulterazzjoni sehhet allura s-socjetà ghandha taghzel jew li ma taccettax il-halib jew li timponi l-penalitajiet, ghad illi f’kaz li taccettah u ghalhekk tkun accettat l-obbligazzjoni tal-esekuzzjoni ma’ tistax fl-istess waqt titlob l-imposizzjoni tal-penali. Dan certament ma huwiex dak li fehmet u ddecidiet l-Ewwel Onorabbli Qorti meta fuq l-iskorta tal-konkluzjonijiet peritali stqarret illi l-penalitajiet previsti fil-ftehim huma kontra l-ligi, nulli u bla effett. F’ebda hin fir-rapport peritali ma hemm din l-asserzjoni anzi ghall-kuntrarju l-periti addizzjonali salvaw fl-interezza tieghu l-kuntratt li fih jinsabu previsti l-penalitajiet. (Ara paragrafi 5 sa 12 tar-Rapport tal-Periti Addizzjonali)”

Tajjeb illi jigi precizat illi ma hemmx dubbju illi meta fl-aggravju in ezami s-socjetà appellanti tirreferi ghar-rapport tal-periti addizzjonali qed tirreferi ghar-rapport tal-periti <u>legali</u> addizzjonali u mhux ghar-rapport tal-perit tekniku addizzjonali;

Illi, dan precizat, dina l-Qorti, wara illi ezaminat sewwa kemm l-imsemmi rapport tal-periti legali addizzjonali u kemm is-sentenza appellata, tikkonkludi illi l-ewwel aggravju tas-socjetà konvenuta mhux fondat. Infatti, kuntrarjament ghal dak illi qed issostni s-socjetà konvenuta, kif hawn fuq riprodott, l-ewwel Qorti fis-sentenza appellata imkien ma tikkonsidra jew tikkonkludi “… illi l-penalitajiet previsti fil-Ftehim huma kontra l-ligi, nulli u bla effett.” Dak illi kkonkludiet korrettement l-ewwel Qorti huwa illi, <u>fil-kaz illi kellha quddiemha u fid-dawl tar-rizultanzi processwali</u>, is-socjetà konvenuta ma setghatx tesigi minghand l-attur l-esekuzzjoni ta’ l-obbligazzjoni tieghu - kif fil-fatt ghamlet - u, fl-istess waqt, timponi l-penali previsti mill-ftehim ghan-non-esekuzzjoni - kif fil-fatt ghamlet. Ghalhekk, l-ewwel Qorti ikkonkludiet korrettement illi, fil-kaz odjern, l-penali gew imposti illegalment u, konsegwentement, kienu nulli u bla effett. Tajjeb illi, ghall-kompletezza u a skans ta’ ekwivoci, jigi

sottolineat illi fis-sentenza appellata imkien ma jinghad illi l-klasoli numri 8 u 9 tal-imsemmi ftehim huma fihom infushom nulli u bla effett. Fl-ahharnett, sabiex johrog aktar car kemm l-aggravju in ezami mhux fondat, tajjeb illi jergghu tigi citata s-segwenti silta minn dik il-parti tas-sentenza appellata intitolata "**Konkluzjoni**":

"4. Fir-rigward ta' dak li ntqal mill-periti addizzjonali fir-relazzjoni taghhom dwar il-kwistjoni tal-penali, il-Qorti taqbel li hawn hi l-illegalità: ma jistax wiehed fl-istess hin jesigi l-obbligazzjoni u jimponi l-penali u dan qed jinghad abbazi biss ta' dak li jghid l-art. 1120(3) tal-Kodici Civili ghaliex il-ligi taghna hi tassew cara fuq dan il-punt u m'hemmx lok ta' interpretazzjoni.

"5. Issa fil-kaz odjern, is-socjetà konvenuta kellha taghzel bejn li timponi l-penali u li taccetta l-halib. Peress li dan ta' l-ahhar ghalkemm misjub adulterat gie mhallat u mibjugh mal-halib tal-bejjiegha l-ohra, illum mhux possibli ghar-ragunijiet ovvji li dan jinghata lura filwaqt li jibqghu in vigore l-penali mposti mis-socjetà konvenuta. Allura sewwa jghidu l-periti addizzjonali fir-rapport taghhom, kif ukoll l-attur fit-talba tieghu, u cioè li dawn il-penali huma illegali u ghandhom jigu dikjarati nulli u bla effett, mhux ghal xi 'raguni fittizja' izda ghar-ragunijiet hawn fuq imsemmija.

"Ghal dawn il-motivi:-

"Tiddeciedi billi … tilqa' t-talba attrici u tiddikjara illi l-penalitajiet imwahhlin lill-attur mill-konvenut nomine huma kontra l-ligi u ghalhekk nulli u bla effett." (sottolinear ta' dina l-Qorti);

Ikkunsidrat:

Illi meta jigi analizzat sewwa dak illi qed tghid is-socjetà konvenuta appellanti fit-tieni (2) aggravju taghha jirrizulta illi, fi ftit kliem, din is-socjetà issa qed issostni illi l-"mizuri" - kontemplati mill-imsemmija klawsola 9 - minnha imposti fuq u lamentati minn l-attur ma jistghux jigu ekwiparati mal-"penali" kontemplati mill-artikolu 1120 tal-Kodici Civili. Dina l-Qorti qed tissottolinea il-kelma "issa" ghaliex is-

socjetà konvenuta stess taghmel din l-ekwiparazzjoni meta fin-nota ta’ eccezzjonijiet taghha a fol. 8 tal-process tikkonsidra dawn il-“mizuri” bhala “penalitajiet imposti mill-kumpanija konvenuta”. Tajjeb illi jinghad ukoll illi s-socjetà konvenuta ma poggietx l-aggravju taghha in ezami quddiem l-ewwel Qorti nonostante illi, wara illi gie ipprezentat u konfermat bil-gurament ir-rapport tal-periti legali addizzjonali u qabel ma giet pronunzjata s-sentenza appellata, hija nghatat il-fakoltà illi tipprezenta nota ta’ osservazzjonijiet, fakoltà illi s-socjetà konvenuta ma ghamlitx uzu minnha;

Apparti dan, però, dina l-Qorti hija tal-fehma illi l-imsemmija klawsola 9 ma tistax ma tigix konsidrata bhala wahda ta’ natura penali fit-termini ta’ l-artikolu 1118 tal-Kodici Civili. Konsegwentement, hija korretta l-applikazzjoni ta’ l-artikolu 1120 ghall-kaz odjern maghmula mill-ewwel Qorti fis-sentenza appellata u, ghalhekk ukoll, it-tieni (2) aggravju tas-socjetà appellanti mhux fondat;

Ghal dawn il-motivi:

Tiddisponi mill-appell billi tichdu u billi tikkonferma s-sentenza appellata;

Tordna illi l-ispejjez ta’ din l-istanza jigu sopportati kollha mis-socjetà konvenuta appellanti.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------